

Ur: Kungliga besök i Dalarna

Hushagen ända ned mot werken uppsatta marschallerna och kulörta lyktorna, hwilken plats till sist företedde ett riktigt eldhaf.

Kl. framemot 9 besökte konungen anläggningarna wid Domnarfwet — också dagen till ära eklärerade. Därwid egde äfwen en stålblåsning rum. Strax derpå afbrändes på motsatta sidan af elfwen ett fyrwerkeri, hwilket tog sig obeskrifligt härligt ut i den stilla aftonen.

Konungen begaf sig härpå upp till Borganäs, hwilken plats likaledes war rikt eklärerad. Här skedde afskedsuppwaktning af en del utaf dem till festen inbjudne".

Om man vill studera ett riktigt praktexempel på den oscariska erans rojalism och festyra skall man gå till kungabesöket 14-15 september 1892, förenat med — givetvis — en järnvägsinviqning, nämligen dels av banan Vänerne-Mora, dels av det återstående partiet av Falun-Mora järnväg till Orsa, alltså egentligen dubbla evenemang. Ett särskilt "Minnesblad" i tabloidformat kallar dessa dagar för "En Eriksgata, den ingen Svea konung sedan Carl XI:s dagar gjort"; att detta är en lätt överdrift torde läsaren av föregående sidor nog märka. Sätillvida är det däremot riktigt, att Oscar hann besöka orter "där ingen färdats fram sedan Olof den Heliges dagar" (och Sverres, skulle vi vilja tillägga).

Efter en devot inledning börjar reportaget i Värmland:

"Kall, regndiger och blåsig uppgick dagen den 14 september, och föga löftesrik för de stundande högtidligheterna syntes den, då kungatåget vid 1/28 tiden på morgonen ankom till Persberg, sydliga ändpunkten af den nybygda delen af Mora-Vänerne järnväg. . ."

Sedan visade vädret sin rojalistiska sida och molnen skingrades så fort det kungliga tåget anträtt färden. Regementsmusik medföljde i en öppen vagn. Man passerade Långbanshyttan, Lesjöfors m fl stationer, överallt prydda med flaggor och inskriptioner; vid Sågen var man inne i Dalarna och nya uppvaktningar vidtog. Kungen steg av vid de flesta uppehållen, så i Vansbro, där han inspekterade 25 paraderande soldater och åt frukost, dock först sedan skolbarn och allmoge sjungit nationalsången.

Från Brintbodarna gick tåget på bibanan till Malung — numera sedan länge försvunnen — där tusentals människor väntade.

"Stationshusets dekorering var synnerligen originell och lyckad. Ena sidopartiet pryddes af en flaggomgifven sköld med ett krönt Oscar II:s namnchiffer, det andra af ett Karl XI:s, syftande på det senast föregående konungabesöket i Malung. Öfverst i mellanpartiet syntes bland flaggor

Vesterdalarnes vapen och därunder inom en mossram ett gammalt stycke trä med en inskription, enligt sägen härrörande från Karl XI:s besök.*"

Oscar hann med att dricka champagne och äta frukost samt att ta en promenad i Malung medan musiken spelade. Sedan gick tåget tillbaka till Brintbodarna samt vidare mot Mora över Gävunda, Vimo och Vika. I Mora var det svart av folk:

"Redan vid prostgården voro väldiga skaror, till stor del i nationaldrägt, samlade och här, å en improviserad plattform, mottogs konungen, sedan folksången sjungits, af platsens kommunale män, bland hvilka handlanden Fr. Vikman utbragte ett lefve.

Efter ett kort uppehåll fortsatte emellertid festtåget till stationshuset, där en honnörsvakt ur Dalregementet om 100 man paraderade med sänkt fana [se bild s 108].

På begäran af hr landshöfdingen [Treffenberg] förklarade konungen järnvägen öppnad i följande högstämda ordalag:

Stort och betydelsefullt kan i sanning det företag kallas, hvilket, nyss fullbordadt, är afsedt att förbinda dessa det åldriga 'Järnbäralands' nordligaste Dalabygder med kusten och Vesterhafvet.

Planlagdt till befrämjande af fosterländska syften, har dess tillkomst kräft offer af mångahanda slag, och dess utförande har icke kunnat försiggå utan bekämpande af de svårigheter, dem naturen i vårt fädernesland ofta lägger i vägen för järnvägarnes pionierarbete.

Men de ha blifvit besegrade dessa svårigheter och därför är det rätt att egna en uppriktig tacksamhetsgård åt de män, hvilka uttänkt, ledt och utfört detta stora företag. Jag frambar till dem mitt tack.

Men främst af alla tillhör allas vår gemensamma tacksägelse honom, inför hvars tron och altare vi inom få ögonblick skola nedlägga våra tackoffer och höja vår lofsång.

Det är icke första gången, Svea konung och Dala allmoge stämt möte.

Historien bär glänsande vittnesbörd därom, att de sökt och mött hvarandra, och när de mött hvarandra, ha de förstått och bistått hvarandra. Hvad fordom skett, är jag förvissad om skall fortfara allt framgent, så länge gudsfruktan, kärlek till fosterland och frihet, aktning för rätt och lydriad för lag förblifva bofaste i vårt gamla fosterland.

Jag förklarar härmed den nu fullbordade och i dag i sin helhet befarna Mora - Venerns-banan öppen för allmän trafik".

* Detta trästycke försvann sedermera spårlöst (jfr s 65).

Detta tal får här representera den kungliga vältaligheten även vid de övriga invigningar som skildras i vårt arbete.

Tåget ångade sedan tillbaka mot kyrkan, där ett Te Deum hölls. Man glömde aldrig den materiella välfägnaden och kort därefter serverades en präktig festmiddag i en provisorisk paviljong.

”Synnerligen vackert och smakfullt var fondpartiet, där det stora kungliga bordet i hästskoform var placeradt. Det var nämligen förvandladt till ett tält i blått och gult med konungens byst under en med guldkronor prydd himmel af blå flaggduk”.

Medan sällskapet vid tio bord inmundigade åtta rätter och sju viner (matsedeln är avbildad på s 108) spelade musiken 12 olika stycken, däribland en för dagen komponerad festmarsch av J. G. Kjellberg.

Vi citerar åter ett stycke ur pressen:

”Den 15 september skulle konungen beresa Falun-Rättvik-Mora-järnvägen, sedan dock först ett besök aflagts i Orsa. Dit upp till järnvägens ändpunkt ställes ock färden dels med tillhjälp af ett extratåg från Mora Norets station, dels på ångfartyget ’Gustaf Vasa’, som förde H. M:t konungen. Extratåget framkom emellertid så tidigt, att dess passagerare fingo god tid på sig att bese de omfattande och smakfulla anordningar, som vidtagits. . .

Då ’Gustaf Vasa’ fram på förmiddagen anlände, hade väldiga folkmassor samlat sig nere vid hamnen, däribland en stor del nationalklädda. Öfverallt såg man hvita och blå vadmalrockar blandade med hvit-röda lif och svarta kjolar. Själftva ångbåtsbryggan var nu under flaggorna kantad med två led nationalklädda kullor med blommor i händerna”.

På bilden s 109 ser vi tingshuset, där fru Wilhelmina Vahlgren* från Storvik serverade ”en riklig och väl anordnad frukost”. Nu var det Gefle-Dala järnvägsbolags tur att harangera kungen; ordförandens tal gör närmast intryck av att det var Oscars förtjänst att banan kunnat fullbordas! Kungen svarade i samma stil. Ett besök i kyrkan med konsert och visiten var slut; tåget gick mot Falun över Rättvik.

Läsaren har nu avnjutit så många skildringar av kungliga ankomster till Falun att vi tror det vara onödigt med en detaljerad beskrivning av ännu ett mottagande. Kungamiddag hölls i Bergslagens stora sal — för 110 personer — och den serverades ”af fru Hellberg å Nya Hotellet” samt bestod

* Sedermera gift Skogh och känd som direktör för Grand Hotel i Stockholm och grundare av Foresta på Lidingö.

av sju rätter och sex viner, flera identiska med dem som druckits i Mora. Kungens egen matsedel var av etsad koppar.

Efter middagen for kungen i vagn till järnvägsstationen, där han "underhöll sig med den blidaste vänlighet med därstädes församlade". Efter uppehåll vid Korsnäs, Storvik och Krylbo var man åter i Stockholm vid 1/2 2-tiden på natten. Sannerligen ett späckat program!

I början av september 1897, samma år som han firade sitt regeringsjubileum och öppnade den stora Stockholmsutställningen, for Oscar till Dalarna, ehuru ännu inte tillfrisknad från en tillfällig opasslighet. Han deltog där tillsammans med krigsministern, general Rappe, i de stora fältövningarna.

Den nye landshövdingen C. R. Wersäll mötte upp i Krylbo. Man passerade Avesta, där ett kort uppehåll gjordes, och kom på e m till Säter över Hedemora och Vikmanshyttan.

"På perrongen i Säter hade hrr festkomiterade m. fl. samlats och på utsatt tid, kl. 2,50 em., anlände extratåget. Efter några ögonblick utträdde konungen, något trött, och därför ej vid sitt sedvanliga lynne. Borgmästaren Anderstedt helsade H. M:t välkommen, och sedan högst densamme under en kort stund samtalat med de närvarande, inträdde han i den festligt dekorerade väntsalen, där tolf små vitklädda flickor strödde blommor för hans fötter. Innan konungen steg till häst behagade han

Kung Oscar deltog i en höstmanöver vid Rommehed 1897. Han var nyligen uppstigen från sjukbädden och lär ha varit på ganska onådigt humör.

uttrycka sin b
höjdes för de
perna...

Konungen
Bispsberg un
regemente. S
terbro i vagn
dit han anlär

Stora folks
Gustafs och

Tilläggas k
ningen var e
Han tog där
sadeln som

Det var oe
med vagn e
faninvigning
Gustafs sock
messon som
singe regem
helt om och
sin älsklings
hela inte var
korpulente ö
på hästrygg
upp i sadeln

Den 6 sept
in på Stadsh

Oscar besö
tåg den van
dalregement
åtskilliga hov

I början av
kungason, p

* Soldaten 78 Ryt
höstövningarna
kungen framstup
ijen. Så det hann
Lars Ryttare fick